

Kommunal og Regionaldepartementet
Pb 8112 Dep
0032 Oslo

KOMM. OG REG. DEP	
17 JAN 2005	
04/2771-86	
Art:	013
Avd.	SA / SSA / MAG

Distriktskommisjonens utredning – høringsuttalelse

Det vises til høringsbrev av 14. oktober 2004. Norges Kystfiskarlag har vurdert Distriktskommisjonens presentasjon i utredningen "*Livskraftige distrikter og regioner – rammer for en helhetlig og geografisk tilpasset politikk*".

Norges Kystfiskarlag har valgt å konsentrere sin uttalelse om de tema som spesifikt omhandler fiskerinæringen - i hovedsak utredningens kap. 4, og de konkrete anbefalinger som fremgår i kap. 7. Høringsfristen for denne delen av utredningen oppfattes å være 14. januar 2005. Det gis på denne bakgrunn følgende merknader:

1) Generelle merknader:

Norges Kystfiskarlag er skuffet over at Distriktskommisjonen i sine anbefalinger i liten grad tar standpunkt til det som må anses å være hovedutfordringene for valg av fiskeripolitiske virkemidler i et *distriktpolitisk* perspektiv; Hvilken utforming og struktur bør norsk fiskerinæring ha for å ivareta viktige distriktpolitiske utfordringer som sysselsetting, bosetting og fremtidig næringsutvikling, samtidig som nødvendige markeds og lønnsomhetshensyn ivaretas?

Distriktskommisjonen legger imidlertid vekt på at fiskeripolitikken skal baserer på *bærekraftig ressursforvaltning*. Flertallet i kommisjonen anbefaler også at utviklingen i fiskeflåten først og fremst bør bygge på det konkurransefortrinn som *nærhet til ressursene* representerer.

I sin utredning påpeker kommisjonen videre viktigheten av å satse på salg av *ferske høykvalitetsprodukter* som et av norsk fiskerinærings største markedsfortrinn, og viktigheten av at *flåtestruktur og redskapsbruk endres* i retning av å lande det mest *høyverdige råstoff* på det tidspunkt av året da *markedssetterspørselen* er best. Det understrekes at større vekt på verdiskapning og markedsfokus vil ha konsekvenser for myndighetenes forvaltningssystem, og det påpekes behovet for å se med nye øyne på politiske problemstillinger som *forvaltning og fordeling* av kvoter og fiskerettigheter i relasjon til behovet for regional utvikling og forutsigbarhet på den ene siden, og næringens behov for økt fleksibilitet på den andre siden.

Norges Kystfiskarlag ser dette som et sterkt signal om at det må legges til rette for å videreføre en differensiert og desentralisert flåtestruktur og mottaksapparat. Det er viktig å understreke at de målsettinger Distriktskommisjonen skisserer, forutsetter en bevisst satsing på bærekraftig kystfiske og utnyttelse av ferskfisk-kjedens verdi- og markedsfordeler. I et slikt perspektiv er dagens politisk vedtatte nedbygging av kystflåten svært uheldig.

En videre nedbygging av kystflåten vil etter Norges Kystfiskarlags syn gjøre det svært vanskelig å oppnå de målsettinger som Distriktskommisjonen legger til grunn, samt å sikre at Stortingets intensjoner om opprettholdelse av hovedtrekkene i bosettingsmønsteret ivaretas.

Norges Kystfiskarlag vil understreke at det er en klar sammenheng mellom reduksjon i sysselsettingen i fiskerinæringen og redusert bosetting i lokalsamfunnene langs kysten. Med unntak av de filet "avhengige" stedene i Finnmark, er slik befolkningsreduksjon i all hovedsak relatert til reduksjonen i kystflåten. En bevisst satsing på bærekraftig kystfiske, og en overgang til mer produksjon av ferskt råstoff vil langt på veg kunne demme opp også for nedgangen i filetindustrien i Finnmark. En slik omlegging vil være i tråd med Distriktskommisjonens anbefalinger.

Utredningen viser at konvensjonelle anlegg med lav kapitalinnsats har vedvarende høyere lønnsomhet enn filet- og fryseindustrien. Denne typen anlegg er i hovedsak basert på råstoffleveranser fra kystflåten, og driver tradisjonelt sin virksomhet i et naturlig samspill med lokal og tilreisende kystflåte. De positive ringvirkningene for distriktene av slik virksomhet er store og bør vektlegges.

Kommisjonen påpeker at ferske høykvalitetsprodukter har størst eksportmuligheter, og at det er behov for å tilrettelegge for fersk- og levende produkter fremfor f.eks frysehotell. En bevisst satsing på kystfanget råstoff vil være nødvendig skal dette verdiskapingspotensialet kunne realiseres. Dette viser nok en gang at dagens strukturutvikling i fiskeflåten går i feil retning, og at det fremfor nedbygging av kystflåten bør stimuleres til at en større andel av det norske råstoffet kan tas opp med kvalitetsfremmende kystfiskeredskaper til fersk anvendelse.

Norges Kystfiskarlag vil påpeke det påfallende i at overkapasitet i fiskeflåten gjentatte ganger slås fast som et faktum, også i Distriktskommisjonens utredning, uten at årsakene til eventuell overkapasitet i norsk flåte *sett under ett*, og beskatningsmønsterets betydning for ressursgrunnlaget, er tilstrekkelig analysert.

Norges Kystfiskarlag savner en analyse av hvilken *type* fangstkapasitet som ut fra ressurs-, distrikts, og næringsmessige hensyn bør vektlegges. Slike analyser ville gjort det mulig å målrette eventuelle strukturtiltak på en langt bedre måte enn den ensidige nedbyggingen av ressursvennlig, arbeidsintensiv kapasitet til fordel for mer kapital- og ressurskrevende driftsformer, som man i dag er vitne til. En nedbygging som taper distriktene for næringsgrunnlag og arbeidsplasser.

Når det dokumenteres at det årlig tas ut fisk tilsvarende verdien av torskekvoten til hele den norske kystflåten under 15 meter ulovlig med trål i Barentshavet, er det forståelig at fangsttuttaket kan bli for høyt i forhold til ressursgrunnlaget. Logikken i norske myndigheters iver etter å redusere ressursvennlig kapasitet i kystflåten og distriktsarbeidsplasser tilknyttet denne virksomheten er desto vanskeligere å se. Slike betraktninger bør i sterkere grad legges til grunn for fiskeriforvaltningen og distriktpolitikken.

Distriktskommisjonen påpeker at strenge restriksjoner på ressursutnyttelse, kvoter og konsesjoner som begrenser adgangen til å drive naturbasert virksomhet medfører at distriktene *taper naturlige konkurransefortrinn*. Norges Kystfiskarlag støtter denne vurderingen. Virkemidler som bidrar til at de naturlige konkurransefortrinn opprettholdes og omsettes til verdiskapning og sysselsetting må i langt sterkere grad vektlegges i fiskeriforvaltningen.

Norges Kystfiskarlag har gjentatte ganger påpekt fordelingsmønsterets betydning som virkemiddel for å sikre en forsvarlig ressursutnyttelse, og for å styrke næringsaktivitet,

bosetting og sysselsetting i kyst-Norge. Med en målrettet prioritering av ressursfordelingen mellom fartøygruppene kan utviklingen i næringen og langs kysten i stor grad styres i den retning som måtte være ønskelig. Fordeling av fiskeressurser må derfor i langt større grad innarbeides og vektlegges som et distriktspolitisk virkemiddel. Det er viktig å være klar over at fordelingsmønsteret er et politisk virkemiddel, og *ikke* ligger fast slik Stortinget forutsatte i sin behandling av Strukturmeldingen. Dette forholdet ble påpekt av Riksrevisjonen i deres analyse av norsk fiskeriforvaltning i 2004.

2) Spesifikke merknader:

- Behov for økt verdiskapning:

Distriktskommisjonen påpeker for høyt fokus på volum fremfor verdi i fiskerinæringen, og at også flåten må være ansvarlig for å øke den samlede verdiskapningen. Norges Kystfiskarlag ser det som en hovedutfordring i en situasjon med ressursknapphet å sikre *størst mulig verdiskapning og sysselsetting pr kg fisk* som tas opp av havet. Innføringen av ressurs- og kapitalkrevende strukturordninger i kystflåten er i denne sammenheng et steg i feil retning.

Norges Kystfiskarlag har utviklet en alternativ reguleringsmodell for kystfartøy mellom 15 og 28 meter. Kystkvotemodellen har som formål å øke verdiskapningen i fiskeflåten, redusere driftskostnadene, styrke produktkvaliteten og legge til rette for sterkere grad av markedstilpasning og en bedre utnyttelse av ferskfisk-kjedens fortrinn, uten den gjelds- og kostnadsvekst som gjeldende drifts- og strukturordninger medfører.

For å ivareta behovet for økt verdiskapningen bes Kystkvotemodellen lagt til grunn for fiskeriforvaltningen. Modellen anses også å ivareta det påpekte behov for å se forvaltning og fordeling i relasjon både til behovet for regional utvikling og forutsigbarhet, og flåtens behov for fleksibilitet. Modellen er samtidig tilpasset et eventuelt fremtidig regionalt forvaltningssystem.

Kystkvotemodellen er tilgjengelig på www.norgeskystfiskarlag.no

- "Nærhet gir rett":

Norges Kystfiskarlag støtter flertallets syn om at utviklingen i fiskeflåten først og fremst bør bygge på det konkurransefortrinn som nærhet til ressursene representerer. Dette vil forutsette en omlegging til økt satsing på kystnært fiske, økt ressurstilgang for kystflåten og derigjennom de enkelte kystsamfunn, og stans i nedbyggingen av norsk kystflåte.

Norges Kystfiskarlag støtter flertallets syn på Råfiskloven og Deltakerloven som sentrale forutsetninger for stabilitet, forutsigbarhet, og for å sikre en lønnsom og fiskereid flåte. Norges Kystfiskarlag går inn for at dette regelverket opprettholdes og videreutvikles, og krever at dagens uthuling av deltakerloven stanses.

- Eierskap til fiskefartøy:

Norges Kystfiskarlag står fast ved prinsippet om at norsk fiskeflåte skal være fiskereid. Norges Kystfiskarlag er sterkt bekymret over den uthuling av deltakerloven man i dag er vitne til på dette området, og som på sikt står i fare for å redusere norske fiskere til leietakere under nasjonal og internasjonal fiskeindustri. Norges Kystfiskarlag er bekymret for hvilke konsekvenser en slik utvikling vil få for konkurransesituasjonen i næringen, for lønnsomheten

i fiskeflåten, og for flåtens behov for fleksible drifts-, leverings- og markedsmuligheter, og hvilke konsekvenser dette igjen vil få for verdiskapningen i distriktene.

Kommisjonen påpeker at det ikke er dokumentert at eierskap i fiskefartøy gir bedre lønnsomhet for industrien. Norges Kystfiskarlag anbefaler at det i stedet legges til rette for gode samarbeidsløsninger mellom kjøper- og fartøyeier. Norges Kystfiskarlags Kystkvotemodell anses å ivareta et slikt hensyn. Det vises for øvrig til Norges Kystfiskarlags uttalelse til Grønnevetutvalgets innstilling 2004 (vedlagt).

- Rekruttering til fiskerinæringen:

Kommisjonen påpeker at rekruttering til næringen er en utfordring, og ser en variert flåtestruktur som viktig for å sikre en stabil rekruttering. Norges Kystfiskarlag støtter dette synet. Tall fra Fiskeridirektoratet viser en dramatisk nedgang i rekrutteringen til fiskerinæringen de senere år. Lukking av fiskeri og innføring av omsettelige kvoter har gjort inngangsbilletten for ungdom som ønsker seg inn i kystfisket med eget fartøy alt for høy. Mannskapsandelen på de enkelte fartøy er samtidig redusert som følge av små kvoter og lav lønnsomhet – en problemstilling som må ses i sammenheng med dagens fordelingsmønster, faste kvoter og gjeldsoppbygging som følge av kvoteomsetning. Dette svekker ungdoms mulighet til å komme inn i fiskerinæringen.

For å sikre verdiskapning, sysselsetting og bosetting i distriktene er det avgjørende at det legges til rette for rekruttering til kystfiskeflåten fremfor rekruttering av mannskap til havgående fartøy. Det bør innføres særskilte rekrutteringstiltak som rekrutteringskvoter o.l. for å ivareta behovet for nyrekruttering. Det understrekes at en friere adgang til å etablere seg i fisket vil gi en naturlig rekruttering til flåten. Norges Kystfiskarlag mener alle som har stått på Blad B i 3 av de siste 5 år bør ha rett til å innføre eget fartøy i merkeregisteret, for på den måten å gi unge, dyktige fiskere med erfaring muligheten til å etablere seg i næringen med eget fartøy.

- Grunnrentebeskatning:

Av hensyn til å opprettholde næringsaktivitet, verdiskapning og bosetting i distriktene og for å kunne ivareta nærhetsprinssippet, ser Norges Kystfiskarlag det som langt viktigere å motvirke opphoping av kapital og fangstrettigheter på få hender i fiskerinæringen, fremfor å innføre grunnrentebetaling i form av ressursavgift. e.l. Det må sikres at fiskeressursene fremdeles får være en nasjonal fellesressurs. Alle norske borgere må ha lik mulighet til å utnytte denne ressursen innenfor den regulering som myndighetene fastsetter. Avgiftsnivået er pr i dag svært høyt i norsk fiskerinæringen, med de konsekvenser det innebærer for lønnsomheten. En eventuell grunnrentebetaling vil bidra til å øke dette ytterligere. I den grad grunnrentebetaling likevel blir aktuelt, støtter Norges Kystfiskarlag flertallets anbefaling om at en eventuell grunnrentebetaling/ressursavgift bør tilfalle det regionale nivå.

-Tiltak rettet mot særlig utsatte områder og småsamfunn:

Et mindretall i kommisjonen anbefaler at samme virkemidler som i tiltakssonen, bør kunne benyttes også i andre områder av landet med tilsvarende utfordringer. Det er slik kommisjonen påpeker 63 fiskeriavhengige kommuner i Norge. Mange av disse står i dag overfor svært store utfordringer som følge av strukturendringer og reduksjon i sysselsettingen i fiskerinæringen. Innføring av omsettelige kvoter har medført tap av fangstrettigheter for mange fiskeriavhengige samfunn. Norges Kystfiskarlag ser ingen grunn til at utsatte

fiskersamfunn utenfor tiltakssonen ikke skal kunne sidestilles med Nord-Troms og Finnmark i bruken av fiskeripolitiske virkemidler.

Ovennevnte merknader bes lagt til grunn i den videre behandlingen av saken, og for utformingen av fiskeriforvaltningen i et distriktspolitisk perspektiv.

Med vennlig hilsen
Norges Kystfiskarlag

Geir-Olaf Sørensen

Geir-Olaf Sørensen
Daglig leder

Hilde Rødas Johnsen
Hilde Rødas Johnsen
saksbehandler